

Vorig seizoen schreef ik over het schaakles geven aan ouderen ('Schaakles geven', 26/3/23.). Dat laatste was een buitengewoon aardig idee als uitvloeisel van de Week tegen de Eenzaamheid van vorig jaar. In Zoetermeer werd in het voorjaar een serie van zeven lessen georganiseerd in Café Max. Wegens succes - zo mag ik het wel noemen - werd er nog een serie van zeven lessen georganiseerd in oktober en november en inmiddels zijn Jan B. en ik bezig aan de derde serie. Het lesgeefavontuur, zoals ik het zelf nog steeds ervaar, gaat verder. Met zowel oudgedienden als nieuwe krasse knarren die er na een berichtje in het lokale Streekblad bij zijn gekomen.

Dan heb je plotseling een interessant organisatorisch probleempje. Je hebt te maken met enkele nieuwkomers die echt nog van niets weten, met lieden die de allereerste beginselen onder ogen hebben gekregen en met 'gevorderden' Dat zijn alles bij elkaar tegen de vijftien geïnteresseerden die in toom gehouden worden door Jan en mij.

Jan is een gediplomeerd schaakinstructeur en heeft verder uitgebreide ervaring in de onderwijssector. Hij is in alle opzichten geknipt om schaakzaken uit te leggen. Stiekem geobserveerd: het gehoor hangt aan zijn lippen.

En mijn ervaring met kennisoverdracht aan volwassenen? In mijn TNO-jaren heb ik meer dan eens voor een geologisch gehoor gestaan om de zegeningen van een bepaald soort statistiek uit de doeken te doen, maar dat is onvergelijkbaar met Jans ervaring. Ik heb ondervonden dat wat als vanzelfsprekend geldt, sterk afhankelijk is van de achtergrond van je gehoor. Nogal wiesde, maar je wil het wel eens vergeten. Tijdens pogingen tot kennisoverdracht ligt hier een potentiële bron van misverstanden...

Bij aanvang van de nieuwe serie kreeg ik van Jan enkele oudgedienden aangeleverd om zijn eigen, grotere groep werkbaar te houden. Ik moest ze van hem met mildheid behandelen.

Natuurlijk. Nadenkertje: wat was nu precies zijn *impliciete* boodschap?

Elke les begin ik met wat 'techniek'. Uit vragen die ik langs mijn neus weg in vorige lessen heb gesteld weet ik wat er wel en niet bij Jan aan de orde is gekomen. Mat achter de paaltjes?

"Ja, is wel genoemd." zegt een kittige dame. Ik hoor haar intonatie en weet genoeg. Volgende keer: mat achter de paaltjes. Voor een enkeling, die in zijn jeugd wel geschaakt heeft, gaat dit richting gesneden koek. Remedie tegen verveling: een gemakkelijk(er) voorbeeld, en eentje waar je je tanden op mag stukbijten. Het lukt me om iedereen erbij te houden. Helemaal zonder karwats.

Vervolgens komt het klapstuk: allen tegen één. Dit blijkt een werkelijk uitstekend platform te zijn om meer ingewikkelde concepten te verduidelijken. "Ja mijn paard kan nu naar e4, waar het gedekt staat door mijn d-pion. Jullie krijgen hem daar niet zo gauw weg. En hij is daar oervervelend. Jullie gaan nog doodziek van hem worden. Ja, e4 is een zo geheten sterk veld voor het zwarte paard in deze positie." Aan zet zijnde vertel ik met regelmaat wat ik prettig vind aan mijn eigen stelling, en wat niet. Wat zou ik dan op korte termijn willen bereiken?

Als 'allen' aan zet zijn en de groep stilvalt, probeer ik mogelijkheden voor te stellen, maar zij beslissen. En als er een zeer dubieuze optie wordt voorgesteld: "Kijkt u wel eventjes uit?"

Hoe zit dat trouwens met mijn eigen zetjes? Nadat ik een keer een giftige tegenzet totaal

over het hoofd had gezien – grrr! - en dat snel merkte, biechtte ik op een fout te hebben gemaakt. Uit de reactie bleek dat ik er mee weg had kunnen komen.

Praten terwijl we spelen, babbelschaak. Het gevolg is dat de gespeelde partij door deze hoor en wederhoor redelijk toonbaar lijkt uit te pakken. En nog iets: werkelijk iedereen doet mee; niemand staart afwezig naar de bar of naar al die andere cafégängers, die ons trouwens volledig negeren.

De kittige dame zei me een keer na zo'n babbelpartij dat ze hier verreweg het meeste van opsteekt, dat ze het leuk vond. Plezierig om te horen, een aai over mijn gemillimeterde bol. Maar vooral een bevestiging dat spelen-met-intensieve-conversatie een voltreffer is. Een blijvertje dus!

Blijft er nog een klein dingetje over: gaat het me nog een keer lukken een van de krasse knarren lid te maken van Promotie?